

Text en què l'alcoverenc Salvador Gumà explica la seva experiència de postguerra, a la presó de Tarragona.

Albert MANENT. *Els noms de lloc del terme i poble de la Masó*, a "Sis Focs", 20, la Masó, hivern 86, pp. 2-15.

El veïnatge amb el terme de la Masó fa que alguns dels topònims que es recullen aquí ens siguin especialment interessants. Per exemple, en referir-se a les Fonts del Rei diu que ara són eixutes i que la gent "ho atribueix a la quantitat de pous que s'han fet en terme d'Alcover". Altres topònims que afecten el terme d'Alcover són el mas del Ratolí, el camí de la Selva, el pi de Roc, els Plans, la Peluda i una observació sobre els vents: a la part d'Alcover hi ha, de vegades, el serè tramuntanal que és molt fred.

Albert MANENT. *El llop, la guineu i l'escurçó en la toponímia de vint-i-set pobles del Camp de Tarragona*, a "Miscel·lània d'homenatge a Enric Moreu-Rey", vol. II, Pub. de l'Abadia de Montserrat, Barcelona, 1988, pp. 369-376.

En aquest inventari de topònims de temàtica animal ben precisa (es tracta d'animals dolents), l'A. Manent esmenta lo Serret de les Guineus, entre Alcover i l'Albiol; lo Clot del Llop, al mas de Gomis; i lo Clot de l'Escrucó, al mas de Mont-ravà. També fa una observació: "Que l'escrucó, avui molt escàs, fins en els termes de muntanya: només es troba en dos termes muntanyencs: la Mussara i Alcover. A termes de pla hi ha gent que no n'havia vist mai cap."

"Zenit", un animal quadrúpede, a "Renec", 0, Reus, 1988, p. 2.

Aquest comentari sense signatura dels quatre darrers números de La Gent del Llamp diu de J. Cavallé que "ens sentim temptats a afirmar que la narració breu és el seu medi natural" i en remarca "la devoció per la pedra ben escollida, l'encastament ajustat", és a dir, la feina minuciosa. Del llibre d'A. Sotorra que va ser premiat pel CEA diu que és "un món armat de peces que es conjunten on tots els elements es poden anar mastegant en la seva duresa".

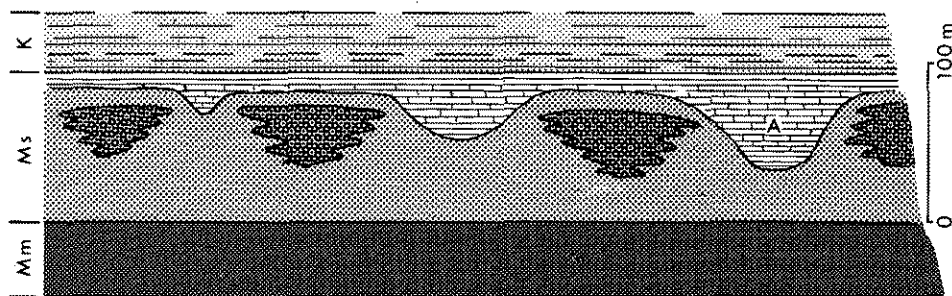
Els limuloids de la Lloera

Dr. Lluís VIA BOADA. *Merostomats fòssils de la Península Ibèrica*, "Memorias de la Real Academia de Ciencias y Artes de Barcelona", 3ª època, núm. 860, vol. XLVIII, núm. 2, Barcelona, 1987, 131 pp.

El doctor Via, un dels màxims coneixedors del jaciment de la Lloera i de les col·leccions de fòssils que estatja el nostre Museu Municipal, que ha donat nom a diverses noves espècies com el *Perleidus viai*, va ingressar el desembre de 1987 a la Real Academia de Ciencias y Artes de Barcelona, a l'edat de setanta-set anys. La memòria que va llegir en l'acte de recepció anava dedicada a la classe zoològica dels Merostomats, bona part dels quals han estat localitzats en aquell jaciment, motiu pel qual creien interessant resumir el contingut de la memòria, tant pel que diu en concret del merostomats com perquè, a la vegada, actualitza les informacions i les teories sobre els fòssils de la Lloera i la seva formació.

L'autor estructura els seus estudis sobre els Merostomats en tres parts: una primera part en què parla dels Euriptèrides en general; una segona part en què parla dels Xifosurs i dels Limuloids del Muschelkalk d'Alcover-Mont-ral; i una tercera part on es tracta dels rastres de merostomats al carbonífer de la regió cantàbrica. Ens centrarem en la segona part de la memòria, que és també la primordial. Abans, però, apuntarem uns trets generals sobre els Merostomats que ens permetran d'entendre millor el contingut.

Els Merostomats són uns artròpodes quelicerats de vida aquàtica. El seu cos es divideix en tres parts: el prosoma (que comprèn la regió cefalotoràcica), l'opistosoma (que comprèn l'abdomen) i el telson. Cada part consta d'un nombre de segments determinat que varia segons les diferents espècies. Als merostomats, sistemàticament, se'ls considera dins la categoria de *classe* i es divideixen en tres grups: Aglàspides, Euriptèrides i Xifosurs. D'aquestes, el que ens interessa destacar són els Xifosurs, els quals són els protagonistes de la part central d'aquest estudi.

Perfil esquemàtic de la relació entre les estructures biohermals (Ms), la pedra d'Alcover (A) i les dolomites superiors, també laminades, amb clivells de dessecació (K). (Mn=Muschelkalk mig, Ms=id. superior, A=pedra d'Alcover, K=Keuper).

(Original de M. Esteban). (De VIA. *Merostomats fòssils de la península ibèrica*)

El grup dels Xifosurs comprèn espècies amb l'esquelet extern dorsalment trilobat (la cara dorsal es divideix en tres lòbuls) i amb una llarga espina mòbil al final del cos. El prosoma és, generalment, més gran que l'opistosoma. Els Xifosurs són els únics merostomats que contenen espècies vivents les quals pertanyen a la família dels limúlids i aquest és un fet que ha permès, entre d'altres coses, aprofundir en la interpretació de les restes fòssils que s'han aconseguit trobar. Sistemàticament, s'han dividit en dos subordres: El S.O. *Synziphosurina* i el *Limulina*. El *Synziphosurina* se subdivideix en 5 famílies i totes les espècies que comprèn són fòssils. El *Limulina* comprèn tres superfamílies una de les quals és la *Limuloidae*, que engloba 5 famílies i és la que comprèn els limuloids. Dit això podem entrar de ple dins la segona part de la memòria que tracta dels limuloids del Muschelkalk d'Alcover-Mont-ral, segona part que l'autor estructura de la següent manera:

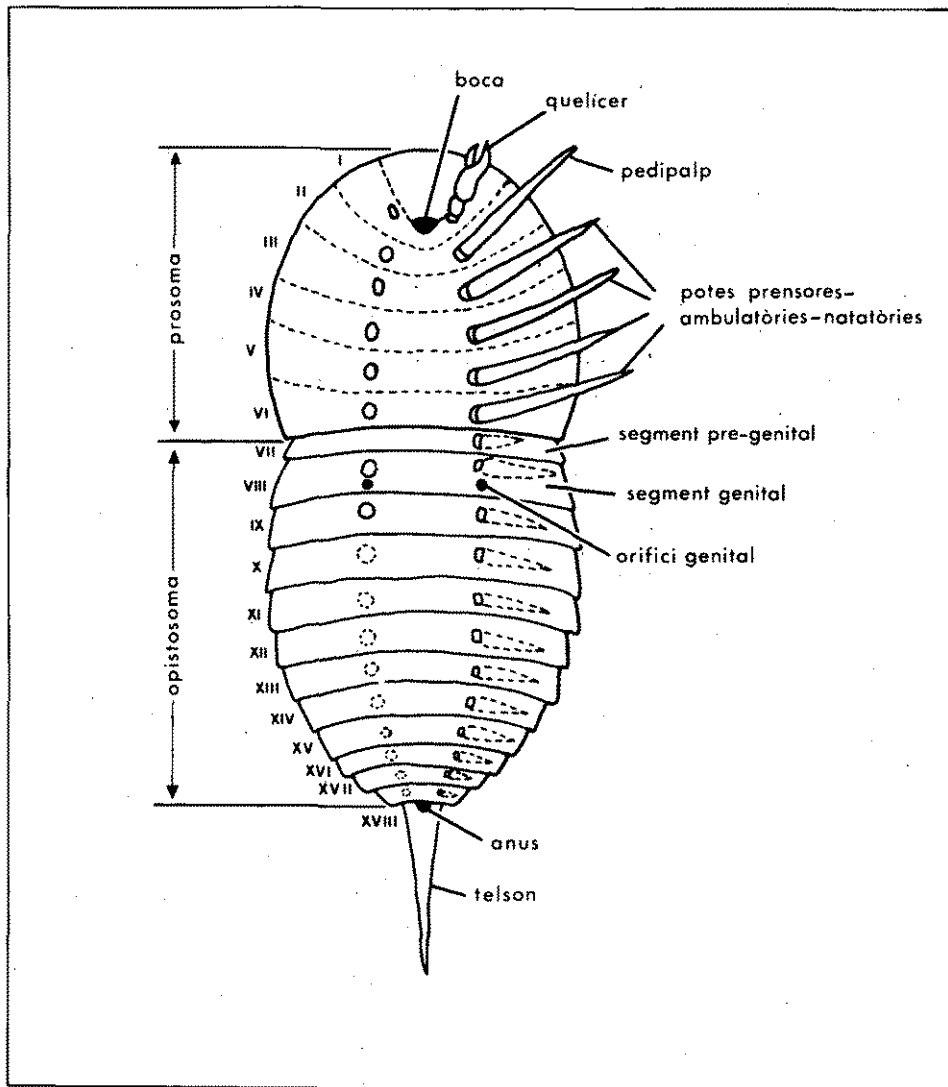
1. El jaciment d'Alcover-Mont-ral

El jaciment considerat d'Alcover-Mont-ral té una extensió d'uns 20 Km

quadrats aproximadament i una profunditat mitjana d'uns 50 m. Consisteix en un gran dipòsit de dolomicrites tabulars conegudes vulgarment amb el nom de pedra d'Alcover.

2. Els altres fòssils

S'hi han recollit un nombre considerable de fòssils, dels quals se'n tenen 1.500 de controlats però, malgrat això, és difícil trobar-los i quasi tots els han descobert els mateixos treballadors durant les tasques d'explotació de les pedreres.

Representació esquemàtica, part ventral, d'un quelicerat. (De Tasch, 1973, reclaborat per l'autor).

I-VI: segments toràcics; VII-XVIII: segments abdominals.

(De VIA. *Merostomats fòssils de la península ibèrica*)

S'hi han trobat fòssils que pertanyen a grups sistemàtics ben diversos: rèptils nedadors, peixos ossis, holotúrids, insectes, impressions de crustacis decàpodes, meduses, gastròpodes, bivalves i també són nombroses les impressions de plantes entre d'altres. Les tres espècies de limúlids que s'analitzen en el quart apartat, dins de l'estudi sistemàtic, han estat trobades també en aquest jaciment.

3. Ambient deposicional del jaciment

Segons els estudis d'Esteban l'actual dipòsit de la pedra d'Alcover s'originà en una conca marina d'aigües obertes, d'una profunditat d'uns 100 m., molt tranquil·les, amb un fons que no contenia oxigen i tenia una concentració de sals molt elevada. Aquestes aigües no estarien afectades per les onades i ocuparien depressions irregulars pre-existents.

Tenint en compte aquestes condicions locals per una banda i els tipus de fòssils que s'hi han trobat per una altra es dedueix la presència en el mar originari d'una massa d'aigua on, en la seva superfície, es donaven condicions òptimes de vida però que, arribant a una certa profunditat, eren letals. Així, doncs, els organismes bentònics i terrestres com ara insectes i vegetals devien ser-hi arrossegats quan ja eren morts per corrents més o menys llunyanes originades en plataformes litorals o per corrents d'origen salí originades per diferències de densitat, i els organismes planctònics i nedadors podien haver pul·lulat en els nivells superiors de l'aigua fins que ocasionalment entraven en zones inferiors. La gran abundància d'exemplars fòssils s'haurien acumulat degut a l'entrada d'organismes ja morts que s'anirien dipositant en el fons, per una banda (bentònics i terrestres), i per condicions de mortalitat natural quan els organismes nedadors i planctònics haurien penetrat a zones inferiors on les condicions de vida eren més limitades degut a la manca d'oxigen i a l'elevada concentració de sals, per l'altra.

La deposició dels sediments es faria per decantació i assentament de fangs en suspensió a un ritme variable que ocasionaria un gruix també variable en la laminació dels estrats. El fet que la laminació sigui regular i que el gra de pedra sigui tan fi implica una deposició tranquil·la, cosa que queda patent en les impressions de cos sencer dels organismes, essent raríssims els exemplars fragmentats.

Un altre fet és que, degut a l'existència d'aigües àcides, les impressions de les diferents parts de l'animal queden més ben definides i més ben conservades com més quantitat de proteïnes continguin. Per això les impressions d'animals fortament calcificats no estan tan ben definides ni conservades. Això ho corrobora també el fet que no es troben organismes incrustants.

4. Estudi sistemàtic

L'últim apartat d'aquesta segona part que hem tractat parla des d'un punt de vista sistemàtic de tres espècies de Xifosurs trobades en aquest jaciment d'Alcover-Mont-rà. Les espècies a les quals fa referència pertanyen als gèneres *Heterolimulus*, *Tarracolimulus* i *Mesolimulus* respectivament.

DOLORS SANS